

NOTAT

Solbjerg Plads 3
2000 Frederiksberg

Tlf.: 3815 3815
Fax: 3815 2015
www.cbs.dk

Notat om undervisnings- og eksamenssprog (bachelor- og kandidatuddannelser)

27. november 2008
Opdateret 11. 9. 2015

TWH

Thomas Werner Hansen
Chefkonsulent
Dir. tlf.: 3815 2677
twh.edu@cbs.dk

Foranlediget af en konkret sag og forskellige forespørgsler har jeg udarbejdet nedenstående notat om de gældende regler vedrørende undervisnings- og eksamenssproget på uddannelserne.

Denne version af notatet gælder alene *bachelor-, og kandidatuddannelserne*.

1. Retsgrundlaget er først og fremmest *eksamensbekendtgørelsens*¹ § 6, der i sin helhed lyder:

§ 6. I uddannelser, der udbydes på dansk, aflægges prøverne på dansk, jf. dog stk. 2 og 3, medmindre det er en del af prøvens formål at dokumentere den studerendes færdigheder i et fremmedsprog. Prøverne kan dog aflægges på svensk og norsk i stedet for dansk, medmindre det er en del af prøvens formål at dokumentere færdigheder i dansk.

Stk. 2. Universitetet kan i øvrigt, hvor forholdene gør det muligt, tillade studerende at aflægge en prøve på et fremmedsprog. Det gælder dog ikke, hvis det er en del af prøvens formål at dokumentere færdigheder i dansk eller i et bestemt andet fremmedsprog.

Stk. 3. Har undervisningen i et fag været gennemført på et fremmedsprog, aflægges prøven på dette sprog, medmindre det er en del af prøvens formål at dokumentere den studerendes færdigheder i et andet sprog. Universitetet kan fravige denne regel.

Stk. 4. I uddannelser, der udbydes på engelsk eller et andet fremmedsprog, aflægges prøverne på det udbudte sprog, medmindre det er en del af prøvens formål at dokumentere den studerendes færdigheder i et andet sprog. Universitetet kan fravige denne regel.

2. En uddannelse udbydes enten på dansk eller engelsk.

Dette gælder også de uddannelser, hvor det er en del af uddannelsens formål at dokumentere den studerendes færdigheder i et fremmedsprog. I disse uddannelser vil der selvsagt også indgå undervisning på det/de pågældende fremmedsprog, ligesom prøverne kan afholdes på dette/disse sprog.

I de seneste år er det indgået som et vilkår ved godkendelse af en ny uddannelse, på hvilket sprog denne udbydes, og dette fremgår af godkendelses-

¹ Bekendtgørelse nr. 670 af 19. juni 2014 om eksamen og censur ved universitetsuddannelser (eksamensbekendtgørelsen)

skrivelsen. For disse uddannelser vil CBS ikke uden fornyet godkendelse kunne udbyde uddannelsen på et andet sprog end det, der fremgår af godkendelsen.

For de uddannelser, der er godkendt inden denne praksis blev etableret, gælder, at selv om det antagelig har været en stiltiende forudsætning ved godkendelsen, at de blev udbudt på dansk, har CBS med ministeriets vidende men uden særskilt godkendelse heraf ændret en række uddannelser til at blive udbudt på engelsk. Efterhånden som disse uddannelser turnusakkrediteres af Akkrediteringsrådet vil det blive et vilkår ved akkrediteringen, på hvilket sprog de udbydes, og de vil derefter ikke kunne udbydes på et andet sprog uden fornyet godkendelse.

3. For uddannelser, der udbydes på engelsk, gælder, at disse skal kunne følges af udenlandske studerende uden kundskaber i dansk. Der indgår således ikke krav om færdigheder i dansk sprog i adgangskravene. Dette betyder, at uddannelsen i sin helhed skal afvikles på engelsk, dvs. at al undervisning og alle prøver (uanset prøveform) i udgangspunktet er på engelsk. For prøverne gælder således *eksamensbekendtgørelsens* § 6, stk. 4, hvoraf fremgår, at hvis undervisningen i et fag er foregået på et fremmedsprog, aflægges prøven på dette sprog, medmindre det er en del af prøvens formål at dokumentere den studerendes færdigheder i et andet sprog. Universitetet kan dog fravige denne regel. Der kan i medfør af denne bestemmelse altså gives tilladelse til, at prøven aflægges på dansk.

For prøverne gælder desuden *eksamensbekendtgørelsens* § 6, stk. 2, hvorefter universitetet, hvor forholdene gør det muligt, kan tillade studerende at aflægge prøve på et fremmedsprog, hvilket på en engelsksproget uddannelse altså vil sige et andet fremmedsprog end engelsk (med mindre det er en del af prøvens formål at dokumentere færdigheder i engelsk).

4. For uddannelser, der udbydes på dansk, er forholdene noget mere komplicerede.

For en uddannelse, der udbydes på dansk, er det selvsagt udgangspunktet, at undervisningen og prøverne foregår på dansk. Her gælder *eksamensbekendtgørelsens* § 6, stk. 1, hvoraf fremgår, at prøverne aflægges på dansk (medmindre det er en del af prøvens formål at dokumentere den studerendes færdigheder i et fremmedsprog). Prøverne kan dog også aflægges på svensk eller norsk i stedet for dansk (medmindre det er en del af prøvens formål at dokumentere færdigheder i dansk).

For prøverne gælder desuden *eksamensbekendtgørelsens* § 6, stk. 2, hvorefter universitetet, hvor forholdene gør det muligt, kan tillade studerende at aflægge prøve på et fremmedsprog. Dette gælder dog ikke, hvis det er en del af prøvens formål at dokumentere færdigheder i dansk eller et bestemt andet fremmedsprog.

Det er dog et vilkår ved en akademisk uddannelse, at de studerende skal være i stand til at læse tekster (inkl. lærebøger) på engelsk, ligesom de skal være i stand til at få fagligt udbytte af undervisning, der foregår på engelsk. Dette er tilsikret gennem de generelle adgangskrav til uddannelserne. Det betyder, at der uden særlige bestemmelser herom kan indgå engelsksprogede lærebøger og andre engelsksprogede undervisningsmaterialer, afholdes engelsksprogede

gæsteforelæsninger og indgå engelsksproget materiale (f.eks. i cases) i eksamensopgaverne i en dansksproget uddannelse.

Af *uddannelsesbekendtgørelsens*² § 30, stk. 2, nr. 12) og stk. 3, nr. 13) fremgår, at studieordningen for henholdsvis bacheloruddannelser (stk. 2) og kandidatuddannelser (stk. 3) skal indeholde eventuelle krav om læsning af tekster på fremmedsprog og angivelse af hvilket kendskab til fremmedsproget/ene dette forudsætter. Bestemmelsen tager sigte på krav til fremmedsprog, der går ud over, hvad der er dækket af de generelle adgangskrav (f.eks. krav om kendskab til andre fremmedsprog end engelsk), men det vil altid være en god idé at anføre, at der indgår engelsksproget litteratur i undervisningen, og om muligt i hvilket omfang (selvsagt kun i generelle vendinger som f.eks.: 'i enkelte fag', 'i samtlige fag', 'en mindre del af pensum', 'den helt overvejende del af pensum').

Der er heller ikke noget til hinder for, at der i en ellers dansksproget uddannelse kan indgå ét eller flere obligatoriske fag, der afvikles på engelsk, hvilket nu klart fremgår af *eksamensbekendtgørelsens* § 6, stk. 3. Det fremgår endvidere heraf at udgangspunktet i så fald er, at prøven også afholdes på engelsk, men at man dog kan fravige denne regel, jf. nedenfor. Såfremt der i en uddannelse, der udbydes på dansk, indgår obligatoriske fag, hvor undervisningen gennemføres på engelsk, *skal dette i så fald klart fremgå at studieordningen, herunder om eksamenssproget i faget også er engelsk*. Der eksisterer ingen bekendtgørelsesmæssig regulering af, hvor stor en andel af en dansksproget uddannelse, der kan afvikles på engelsk, men det siger sig selv, at der er en forventning om, at når uddannelsen er dansksproget afholdes den overvejende del af uddannelsen på dansk (dvs. såvel undervisningen som prøverne).

Endvidere fremgår det af *adgangsbekendtgørelserne*³ at:

"Hvis en uddannelse eller væsentlige dele heraf udbydes på engelsk, skal ansøgeren senest inden studiestarten dokumentere kundskaber i engelsk svarende til mindst B-niveau. Universitetet kan fastsætte, at ansøgere tillige skal bestå en særlig tilrettelagt prøve."

Der findes ingen nærmere bestemmelser om, hvad der mere præcist skal forstås ved 'væsentlige dele', men da alle CBS' uddannelser har engelsk på B-niveau som adgangskrav, er kravet i adgangsbekendtgørelserne opfyldt uanset om bestemmelsen har relevans for uddannelsen.

For prøver i et fag, hvor undervisningen i sin helhed har været afholdt på et fremmedsprog (f.eks. engelsk), gælder *eksamensbekendtgørelsens* § 6, stk. 3, hvoraf fremgår, at hvis undervisningen i et fag er foregået på et fremmedsprog, aflægges prøven på dette sprog, medmindre det er en del af prøvens formål at dokumentere den studerendes færdigheder i et andet sprog. Universitetet kan dog fravige denne regel ved en generel beslutning om at prøven - uagtet undervisningssproget har været engelsk - afholdes på dansk (når der er tale om en uddannelse der i øvrigt udbydes på dansk).

² Bekendtgørelse nr. 1520 af 16. december 2013 om bachelor- og kandidatuddannelser ved universiteterne (uddannelsesbekendtgørelsen)

³ § 9, stk. 1, i Bekendtgørelse nr. 257 af 18. marts 2015 om adgang til bacheloruddannelser ved universiteterne (bacheloradgangsbekendtgørelsen) og § 7, stk. 1, i Bekendtgørelse nr. 258 af 18. marts 2015 om adgang til kandidatuddannelser ved universiteterne (kandidatadgangsbekendtgørelsen)

5. For **uddannelser der udbydes med forskellige udbudssprog**, blev der ved en ændring af uddannelsesbekendtgørelsen i marts 2015 indsat en ny § 6 a med følgende ordlyd:

”§ 6 a. Hvis en uddannelse udbydes med linjer med forskellige udbudssprog, skal den studerende have mulighed for at gennemføre hovedparten af uddannelsens elementer på udbudssproget på den linje, som den studerende er indskrevet på.”

Bestemmelse giver universiteterne mulighed for at tilrettelægge en bachelor- eller kandidatuddannelse med såvel en dansksproget som en engelsksproget linje, hvis det sikres, at den studerende kan gennemføre hovedparten af uddannelsens elementer på det sprog, der er udbudssproget på den linje, hvor den studerende er indskrevet. I fremsendelsesskrivelsen til bekendtgørelsesændringen bemærker styrelsen, at bestemmelsen skal ses som en garanti for de studerende om, at hovedvægten af de obligatoriske fag afvikles på det sprog, som uddannelseslinjen udbydes på.

6. For uddannelser, der udbydes på dansk, kan det undtagelsesvist forekomme, at et fag, der efter studieordningens bestemmelser skal afvikles på dansk, på grund af problemer med lærerdækningen er nødt til at blive afviklet på engelsk. Der er således tale om en **force majeure-situation**. Opstår en sådan situation kan følgende anvisninger gives:

Først bør man afsøge alle rimelige muligheder for at undgå at situationen opstår. Først og fremmest for at undgå en situation, hvor man må omgå studieordningens regler og dermed risikere en klagesag fra de studerende. Men også for efterfølgende at kunne dokumentere, at det har været et nødvendigt skridt for at sikre, at undervisningen i faget kan gennemføres, - dvs. at der uomgængeligt foreligger en nødretssituation.

Dernæst bør man omgående forelægge situationen for studienævnet, således at nævnet med hjemmel i studieordningens dispensationsbestemmelser kan vedtage de nødvendige ændringer af bestemmelserne for det pågældende fag, - herunder af eksamensbestemmelserne (jf. nedenfor).

Herefter skal studienævnets beslutning straks meddeles de berørte studerende, så de så tidligt som overhovedet muligt bliver bekendt med de ændrede vilkår.

Endvidere bør dekanen (ved dekansekretariatet) orienteres om sagen.

For så vidt angår eksamenssproget bør man - hvis dette overhovedet er muligt - tilstræbe, at prøven - selvom undervisningssproget har været engelsk - afholdes på dansk, da det ofte vil være skiftet i eksamenssprog, der giver anledning til utilfredshed og klager fra de studerende. Dette kan ske med hjemmel i eksamensbekendtgørelsens § 6, stk. 3, hvoraf fremgår, at universitetet kan fravige hovedreglen om at ”hvis undervisningen i et fag er foregået på et fremmedsprog, aflægges prøven på dette sprog”.

Viser dette sig at være umuligt, bør man om nødvendigt foretage ændringer i prøveformen, der tilstræber at afbøde virkningerne af det foretagne skift i undervisningssproget. Dette gælder særligt, hvis den i studieordningen fastsatte prøveform omfatter et skriftligt arbejde, da dette antagelig vil blive opfattet som et særligt indgribende vilkår for studerende, der har haft en berettiget forventning om, at prøven skulle afholdes på dansk. Er der tale om en skriftlig stedprøve kan man ændre prøveformen til en mundtlig prøve eller man kan tilbyde

mulighed for i stedet af udarbejde en afløsningsopgave på dansk (forudsat at tidsforskydningen giver mulighed for at prøven i så fald kan bedømmes på dansk). Evt. kan man tilbyde valgfrihed mellem flere forskellige prøveformer, således at den enkelte studerende kan vælge den prøveform, der forekommer mindst belastende i forhold til vedkommendes engelskkundskaber.

Som ovenfor nævnt er det studienævnet, der skal vedtage de nødvendige ændringer i eksamensbestemmelserne i forhold til de bestemmelser, der fremgår af studieordningen. Dekansekretariatet kan evt. yde bistand ved den konkrete udformning af ændringerne.

Thomas Werner Hansen